SPRAWOZDANIE KURATORYI

SZKOŁY ROLNICZEJ CZERNICHOWSKIEJ

za rok 1875|6.

KRAKÓW.
Nakładem Towarzystwa roln. krakowskiego.
Druk Wł. L. Anczyca i Spółki.
1877.

Sprawozdanie Kuratoryi Szkoły rolniczéj Czernichowskiéj

za rok 1875/6.

Kiedy Zgromadzenie Ogólne Towarzystwa rolniczego krakowskiego w maju roku zeszłego uchwalało nowy Statut Szkoły rolniczéj Czernichowskiéj, wtedy właśnie kończył się rok szkolny 1875/6, rezultaty zaś onego nie mogły jeszcze być przedstawionemi Szanownemu Zgromadzeniu Ogólnemu. Obecnie przedstawiamy szczegółowe daty z tamtego roku, a uzupełnimy je wykazaniem tego, co zrobioném zostało dla wprowadzenia w życie nowego urządzenia téj szkoły, według uchwały w maju roku zeszłego zapadłéj, które zastosować mieliśmy sobie za obowiązek już od sierpnia roku zeszłego, to jest od otwarcia następującego zaraz roku szkolnego.

W roku 1875/6 doszliśmy regularnym trybem wykładów, dawnym planem naukowym objętych i ćwiczeń praktycznych do końca roku, z małą tylko kilkudniową przerwą w dwóch wyższych oddziałach. Przytaczać szczegóły téj przerwy nie widzi potrzeby Kuratorya Zakładu i poprzestaje na tém zapewnieniu, że w skutku takowéj władza Zakładu nie poniosła żadnego uszczerbku, a owszem przez całe siedm miesięcy, które potem nastąpiły, postępowanie uczniów było tém przykładniejsze i ściśléj zgodne z przepisami im więcéj w Zwierzchności Zakładu doświadczyli energii, zarazem i wyrozumiałości. Egzamina téż odbyły się z wielką ścisłością w obecności Delegowanego Członka Kuratoryi, skrzętnie zbierającego uwagi, które się stały następnie szacownym materyałem do ocenienia postępów i potrzeb mianowicie naukowych naszéj szkoły. — Popis publiczny był potém w dniu 26 Czerwca w obecności Wiceprezesa Towarzystwa p. Józefa Badeniego i członków Kuratoryi. Uczniów było z początkiem roku 42, z tych w ciągu roku jeden umarł w Krakowie, jeden wydalił się z powodu choroby, dwóch wydaliło się z innych powodów, czterech wydalonych zostało na mocy przepisów Zakładu. Z końcem roku było uczniów 35. — Ukończyło całkowicie naukę 7miu, mianowicie: Dudrewicz Zygmunt, Dydyński Jan, Mastelski Lu-

dwik, Niebrzydowski Stanisław, Otwinowski Józef, Szlagier Stanisław, Zwolski Józef. Pięciu tylko udało się na praktykę gospodarską, jeden bowiem musiał zaraz wstąpić do wojska, jeden nie stawił się na wskazane mu miejsce praktyki. Z dawniejszych uczniów otrzymali patenta po zadośćuczynieniu należytemu obowiązkowi praktyki gospodarskiéj: Chyćko Władysław, Gołda Kazimierz, Górnisiewicz Stanisław, Lubowiecki Adam. Małutowski Karol, Myszkowski Feliks, Siennicki Stefan, Starzewski Stanisław, Wiśniewski Aleksander.

Przyjęto do Zakładu na rok szkolny 1876/7 według kwalifikacyi postanowionéj nowym Statutem uczniów 13, z których 7 wstąpiło odrazu na Oddział I. fachowy, 6 zaś na Oddział przygotowawczy. Liczba obecna wszystkich uczniów jest 36.

Pod gorliwym kierunkiem Dyrektora P. Mieczysława Chwaliboga, wykładającego zarazem jednę z ważnych gałęzi gospodarstwa, Zakład nasz postępuje w swojém pożyteczném dla kraju zadaniu. Przeobrażenie, jakie w nim następuje wskutek zmiany Statutu w roku 1876, nietylko znalazło w Panu Dyrektorze mocno przekonanego rzecznika, ale ma także umiejętnego wykonawcę przepisów, nadających Szkole Czernichowskiéj nową organizacyę. Dawni nauczyciele: p. Edmund Bielski, odznaczający się wykładami rolnictwa i p. J. Kanty Łuszczewski, pilnie pełniący obowiązki nauczyciela nauk matematycznych, pracują już w Zakładzie, pierwszy od r. 1872, drugi od r. 1873. P. Piotr Germański wykładał przez r. 1875/6 chemię, przysposabiając środki ku należytemu udzielaniu téj tak ważnéj w gospodarstwie, a zarazem kosztownéj nauki. P. Władysław Wójcik, nauczyciel weterynaryi i botaniki, zasłużył sobie także na chwalebne uznanie po roku pełnienia tych obowiązków. Z końcem roku szkolnego, po ustąpieniu szanownego ks. Jacentego Stopki, miejsce kapelana Zakładu objął ks. Wawrzyniec Centt. Po ustąpieniu p. Jastrzębskiego, naukę polskiego i niemieckiego języka wykłada p. Kordasiewicz Michał, inne nauki pomocnicze p. Winc. Kowalczyk w miejsce p. Soleckiego. Leśnictwo p. Gniazdowski Wiktor.

Rok gospodarski 1875/6 należał w Czernichowie do najniepomyślniejszych, stwierdzając obawy, które już w przeszłoroczném sprawozdaniu objawiliśmy. Zbiór plonu zboża w porównaniu z r. 1874/5 zmniejszył się o połowę. Obora mniéj dała przychodu z mleka, z powodu więcéj przychowanych cieląt i braku odpowiedniéj paszy; przykupno suchéj nie wyrównało braku okopowéj. Jeżeli mimo tego rachunek ogólny folwarku przedstawia się jeszcze bez straty lecz z rezultatem dodatnim, przypisać to należy temu, że różnorodnemi są źródła dochodu w Czernichowie, i że produkta opłacają się do-

brze na miejscu. Ponieważ i zbiory z lata 1876 nie wykazały odpowiedniego plonu i grunta Czernichowskie znacznie przez wylew Wisły ucierpiały, stan ten gospodarstwa rolnego stał się przedmiotem ścisłego badania ze strony Kuratoryi.

Przed wykazaniem stanu finansowego Zakładu z r. 1875/6 przyznać się musimy do pomyłek, jakie zaszły w wykazie przychodu i rozchodu złożonym Szanownemu Zgromadzeniu ogólnemu z r. 1874/5, a mianowicie w dwóch pozycyach przychodu i w dwóch pozycyach rozchodu. Pomyłki te nie były w rachunkach Zakładu, lecz zaszły w zestawieniu pozycyj do sprawozdania. Przekonaliśmy się następnie, że remanent kamienia, węgla i miału mylnie doliczyliśmy do przychodu z pieca wapiennego złr. 479 ct. 7, albowiom w wydatku na produkcyę wapna tamtego roku położonym został koszt tego tylko kamienia i węgla, które istotnie na wapno wyrobionemi w r. 1875 zostały, — zatem kamień i wapno użyte do fabryki wapna w r. 1876 nie z remanentu pochodziły, lecz ciążyć musiały jako wydatek na rachunku pieca z tegoż roku. Mylnie także położono w przychodzie z folwarku „lądowe od budowy galarów“ złr. 148·78, gdyż pozycya ta tylko złr. 106·29 wynosiła. Z tych przyczyn ogólna suma przychodów okazała się o złr. 522 mniejszą, niż była podaną. W rozchodach nie zamieszczono przez pomyłkę złr. 343·20 jako kosztu wyrobu cegły z wapna, której całkowita cena znajdowała się w przychodzie, oraz złr. 65·81 na pomniejsze wydatki. Z tych przyczyn wydatek okazał się większym o złr. 409·01. Biorąc w rachubę te pomyłki, wypadło z ostatecznego rachunku niedoborów przy końcu roku szkolnego 1874/5 nie złr. 643·32$^1/_2$, jak było podaném w sprawozdaniu poprzedzającém, lecz złr. 1574.22$^1/_2$ jako będące do spłacenia w latach następnych.

Rezultat zarządu funduszami Zakładu Czernichowskiego okazuje się następujący, według ksiąg rachunkowych z 1 lipca 1876:

W Dziale Szkoły:

P r z y c h ó d.

Subwencya krajowa	złr.	7000
Subwencya od Minist. rolnictwa	„	2000
Opłata od uczniów	„	7893.33
Razem	złr.	16893.33

Rozchód.

Utrzymanie uczniów.	złr.	7044·14 $^{2}/_{4}$
Utrzymanie i pensye nauczycieli.	„	7529·62 $^{3}/_{4}$
Utrzymanie szkoły, restauracya lokalów, opał, światło, potrzeby naukowe	„	2786·86 $^{1}/_{4}$
Ogólne	„	134·35
Razem	złr.	17494.98 $^{2}/_{4}$

Niedobór wypada złr. 601·65 $^{2}/_{4}$.

W Dziale fundacyjnym czyli majątkowym:

Przychód.

Zysk z pieca wapiennego	złr.	1619·45
Remanent kamieni i węgle wartości. . . .	„	597·45
Razem	złr.	2216·90

Rozchód.

Spłata rat kanonu z procentem 4 kwartały .	złr.	1072·82 $^{2}/_{4}$
Spłaty i procent od trzech pożyczek w Kasie oszczędności.	„	2081·95
Podatek zarobkowy i dochodowy z pieca wap.	„	73·42
Razem	złr.	3228·19 $^{2}/_{4}$

Niedobór wypada złr. 991·29. $^{2}/_{4}$

W Dziale gospodarstwa folwarku:

Przychód.

Produkta (z gospodarstwa rolnego)	złr.	1174·93 $^{2}/_{4}$
Z inwentarza żywego	„	1588·18 $^{2}/_{4}$
Z propinacyi	„	1800
Z dzierżawy rybołowstwa	„	140
Z gruntów wydzierżawionych	„	188
Z lasu	„	185·45
Wikle	„	1150
Lądowe (od budowy galarów)	„	328·12
Kamień i olborne	„	269·12
Wygrane procesem od dzierżawcy gruntu w Kłokoczynie	„	103·60
Za cegłę z własnego wyrobu	„	264·58 $^{2}/_{4}$
Drobne z kar	„	9·30
Drobne inne	„	4·50
Razem	złr.	7205·79 $^{2}/_{4}$

Rozchód.

Najem robotnika	złr.	690·85
Przykupno ziarna i nasion	„	1547·06
Sprzęty, narzędzia, rzemieślnicy	„	336·83
Wydatki na inwentarz żywy	„	214·71
Utrzymanie budynków gosp. i assekuracya .	„	79·89
Czeladź	„	526·67
Koszta cegielni	„	264·58$^{2}/_{4}$
Podatki bieżące	„	533.62
Wydatki na gospodarstwo leśne	„	387·75
Reparacya promu	„	50
Konkurrencya do szkoły ludowéj	„	29·11
Łamanie kamienia na sprzedaż	„	30
Drobne	„	21.21
Razem	złr.	4712·28$^{2}/_{4}$

Odjąwszy rozchód od przychodu zostaje złr. 2493·51.

Ogólny rachunek z zamknięcia rachunkowego r. 1875/6 przedstawia się jak następuje:

W dziale 1 Zakładu, niedoboru	złr.	601·65$^{2}/_{4}$
W dziale 2 fundacyjnym, niedoboru	„	991·29$^{2}/_{4}$
Dodając do tego resztę ogólnych niedoborów z roku 1874/5	„	1574·22$^{2}/_{4}$
Jest razem niedoborów	złr.	3167·17$^{2}/_{4}$
Odjąwszy pozostałość działu 3 r. 1875/6 .	„	2493·51
Zostaje jako reszta ogólna niedoboru . . .	złr.	673·66$^{2}/_{4}$

JEkscellencya hr. Colloredo-Mannsfeld, minister rolnictwa, zwiedził Zakład Czernichowski dnia 17 czerwca 1876 w czasie bytności swéj w Krakowie. Skoro Pan Minister przyjmując u siebie Komitet Towarzystwa rolniczego, wyraził życzenie zwiedzenia naszéj Szkoły, Prezes Towarzystwa i kilku członków Komitetu i Kuratoryi byli w gotowości towarzyszenia Mu w téj wycieczce. JEkscellencya bawił kilka godzin w Zakładzie, zwiedzał budynek zakładowy w przebudowie będący, sale i zawiązki naszych gabinetów, jakotéż i skład machin i narzędzi, Szkołę ogrodniczą i ogrody, niemniéj oborę folwarku Czernichowskiego. W rozmowie p. Minister wywiadywał się o wiele szczegółów, udzielał zachęcenia do dalszéj pracy nad Szkołą i objawił zdanie swoje przychylne wyższemu kształceniu młodzieży w nauce rolniczéj. Statut też nowy Szkoły trafiający, jak się zdaje, w tę samą myśl, uchwalony przez Zgromadzenie ogólne Towarzystwa rolniczego dwa tygodnie pierwéj, oddanym został w tłómaczeniu do rąk JEkscellencyi na miejscu w Czernichowie.

Tego samego Statutu wykonanie i zastosowanie w regularnym biegu czynności zajmowało Dyrekcyę i Kuratoryę Zakładu zaraz od chwili ukończenia roku szkolnego 1874/5 z końcem czerwca. Na ogłoszenie w zmienionych co do przyjęcia okolicznościach, zgłosiła się liczba uczniów niewiele mniejsza jak w latach poprzednich, co służyć może za poparcie twierdzenia, iż i poprzednio zgłaszała się młodzież z usposobieniem daléj posuniętém, niż dawny Statut wymagał. Warunki kwalifikacyi w § 2 wyrażone zachowanemi były ściśle, nietórzy zaś uczniowie dawni, pozostali na rok drugi w Oddziale przygotowawczym; żaden nie był w położeniu opuszczenia Szkoły z powodu jéj zmienionego zakresu, zmiana bowiem, która zaszła, już od dwóch lat przygotowaną była.

Najważniejszém a bez wątpienia i najtrudniejszém zadaniem było urządzenie stałego planu naukowego, mieszczącego w sobie ile możności to wszystko, co w tak zwanych szkołach średnich gospodarstwa wiejskiego dawanem bywa. I wypadało już teraz zwrócić baczną uwagę na plany naukowe zaprowadzone w innych szkołach tego rodzaju, aby i korzystać z przykładu krajów, w których nauka rolnicza większe już jak u nas uczyniła postępy i zastosować się lepiéj do wskazówek Ministerstwa rolnictwa, tyczących się subwencyonowanych szkół rolniczych. Ze znacznéj liczby przykładów stała się dla nas pożytecznym wzorem średnia szkoła gospodarstwa wiejskiego w Mödling pod Wiedniem, o ile tyczyło się 3ch oddziałów fachowych, z uwzględnieniem téj między dopiero co wymienioną a naszą szkołą różnicy, że u nas oprócz tych oddziałów jest także oddział przygotowawczy, i wspólne pod nadzorem utrzymanie uczniów w naszéj szkole wkłada na nią obowiązki wychowawcze, które zawsze powołaną była spełniać. Stopniowe zmiany planu naukowego w ostatnich latach dokonywane, ułatwiły zadanie wypracowania tego planu, który teraz musiał być zaprowadzonym. Szczegółowa tabela nauk wraz z rozkładem godzin wskazuje, jak ułożonym jest zakres nauk dla młodzieży wstępującéj do zakładu po ukończeniu oznaczonych klas gimnazyalnych lub realnych, jaki związek wzajemny pomiędzy temi naukami i podział ich według oddziałów. W ostatecznem urządzeniu najwięcéj pomnożonym został wykład i zakres nauk pomocniczych, co znowu wpłynęło nie tyle na pomnożenie wykładów fachowych, jak raczéj na spotęgowanie onych doniosłości. Nauki pomocnicze, o których mowa są: Arytmetyka, Geometrya z miernictwem, Fizyka, szczególniéj zaś Chemia z technologią, jako nauka bardzo wielkie mająca zastosowanie do teraźniejszego rolnictwa. Nauka zaś Chemii nie ogranicza się do wykładu teorytycznego, lecz popartą jest doświadczeniami,

i pracą własną uczniów w laboratorium pod kierunkiem nauczyciela. Z nauk ogólnie kształcących uzyskała pomnożenie liczby godzin nauka języka niemieckiego, którego zastosowanie w dalszém życiu i do czytania dzieł o gospodarstwie w tym języku wydawanych jest bardzo ważne.

Nie mogło być inaczéj, jak że zwiększenie wykładów pociągnęło za sobą umniejszenie liczby godzin poświęconych praktyce gospodarskiéj; nie zostało przecież nigdy spuszczoném z uwagi, że szkoła Czernichowska ma pozostać i nadal teoretyczno-praktyczną szkołą, w któréj uczniowie do każdego rodzaju roboty gospodarskiéj własnoręczną pracą wprawieni być powinni. Odmiana, jaka teraz zaszła, w ten sposób da się określić, że praktyczna praca uczniów ma za cel nie samo zajęcie ich pracą, lecz dokładne obznajomienie i nabycie zręczności w każdéj czynności czy robocie gospodarskiéj. Praktyka obowiązkowa uczniów ograniczoną tedy została do 9ciu godzin tygodniowo w miesiącach zimowych, a do 14tu w miesiącach letnich, przeciętnie; nie licząc w to praktyki codziennéj zrana w oborze, którą wykonywają naprzemian uczniowie dwóch niższych oddziałów i praktyki przy regestrach gospodarskich i prowadzeniu ksiąg, któremi są zajęci uczniowie 3go oddziału fachowego, nie licząc także praktycznego zatrudnienia w laboratorium chemiczném.

Laboratorium chemiczne w tym roku urządzoném zostało dość znacznym, jak na siły nasze nakładem; założenie onego pociąga za sobą koszta na narzędzia, naczynia i materyały chemiczne, które nie odrazu mogą być sprawione; znajdują się dziś już wszystkie te, które koniecznie są potrzebne. Lokal i urządzenie pieca jest takie, że wystarcza nawet i na ten przypadek, jeźli Ministerstwo zgodzi się na urządzenie w Czernichowie stacyi doświadczalnéj chemicznéj, jak jest ku temu nadzieja. Narzędzia także fizyczne pomnożone a dawne naprawionemi zostały, gabinet mineralogiczny uzyskał pomnożenie i obietnice nowych okazów; w ogólności gabinety nasze są jeszcze ubogie, lecz posiadają zawiązki zbiorów w każdym rodzaju.

Wślad za wprowadzeniem w życie nowego Statutu Szkoły Czernichowskiéj musiało pójść przekształcenie przepisów odnoszących się do wewnętrznego porządku w Zakładzie. Te, które Kuratorya dawniéj zaprowadziła, i które obowiązującemi były z niewielkiemi zmianami od r. 1865, służyły i teraz za podstawę do osnowania szczegółowych urządzeń tak, aby porządek i łączność różnych czynności wewnętrznych zastrzedz i obowiązki wskazać każdemu, kto do wykonywania tych czynności jest powołanym. Przepisy te są właściwie rozwinięciem Statutu przez Towarzystwo rolnicze szkole nadanego, a za ich pomocą Kuratorya czuwa nad wykonaniem zadania jéj powierzonego.

Skromność w utrzymaniu uczniów pozostała ta sama jak dawniéj; porządek życia w Zakładzie zastosować się musiał do zmienionych nieco okoliczności. Rozkład nauk stanowi część integralną tych przepisów. Postanowienia karne dla uczniów, instrukcya dla Dyrektora i nauczycieli małéj stosunkowo uległy zmianie. Najwięcéj uzupełnionemi zostały przepisy odnoszące się do egzaminów, wiele bowiem zależy na tem, aby egzamina odbywały się ściśle i dawały wraz z klasyfikacyą miesięczną dokładną miarę postępu uczniów.

O zaszłéj w urządzeniu Szkoły rolniczéj Czernichowskiéj zmianie w skutku uchwalonego w roku zeszłym przez Towarzystwo rolnicze krakowskie Statutu, zawiadomił Komitet W. Wydział krajowy rozciągający opiekę swoję nad tą szkołą i czuwający nad użyciem znacznego zasiłku z funduszów krajowych, jaki corocznie za uchwałą Sejmową pobieramy. Oddzielnie od złożonego do rąk JEkscl. p. Ministra rolnictwa w Czernichowie tłumaczenia Statutu, przesłanem zostało W. Ministeryum rolnictwa sprawozdanie obejmujące Statut i powody, które Towarzystwo do wydania go skłoniły, wyrażające przytem nadzieję, że Ministerstwo uzna dążność do dźwigania téj szkoły i udzielić jéj zechce dalszéj i obfitszéj pomocy do uzupełnienia środków, któremi pożytek kraju przez pomnożenie umiejętnych sił rolniczych osiągnąć usiłuje. W. Ministerstwo zawiadomiło nas dawniéj, że dla szkół rolniczych mających stały i wyraźny zakres swego działania, przyczyniać się będzie mogło zasiłkami znaczniejszemi, przeznaczonemi szczególnie na uzupełnianie środków naukowych. Większe fundacye na pomnożenie naszych gabinetów stałyby się wielką dźwignią i pomocą dla skuteczności nauki w naszéj Szkole udzielanéj.

Należy nam jeszcze złożyć Szanownemu Zgromadzeniu wiadomość o stanie budowy piętra na budynku szkolnym Czernichowskim; gdyż oprócz wszystkich powyżéj wymienionych czynności prowadzoną była daléj fabryka ta jeszcze w r. 1872 rozpoczęta.

W sprawozdaniu naszem roku przeszłego przedstawiliśmy stan rzeczy co do téj budowy dokonywanéj z funduszu, który udzielać nam raczy c. k. Ministerium rolnictwa. W owym okresie czasu fundusz złr. 5000 na dalszą budowę udzielony, był zupełnie wyczerpanym, prowadziliśmy jednak daléj budowę, oparci z jednéj strony na obietnicy p. Ministra rolnictwa, z drugiéj na osobistym kredycie dwóch Członków Komitetu. Gdyśmy dopełnili warunków wskazanych i udowodnili postęp roboty, otrzymaliśmy resztę subwencyi przyznanéj przez W. Ministeryum według naszego kosztorysu z r. 1874 w sumie złr. 5900. Suma ta pokryła koszt robót przez nas dalej prowadzo-

nych i pozwoliła posunąć je więcéj jeszcze ku ukończeniu od wakacyj r. 1876. Atoli zaszła niemożność ukończenia całkowitego zamierzonéj budowy, oraz i wystarczenia funduszem złr. 10.900 z subwencyi otrzymanym. Nowy kosztorys mający według polecenia Wydziału krajowego i Ministerstwa obejmować uzupełnienie i ulepszenia przez kontrolującego z ramienia Wydziału krajowego Inżyniera okręgowego doradzane, podniósł się do sumy znacznie wyższéj niż pierwotny z r. 1874, wobec którego Komitet Towarzystwa rolniczego prosił o subwencyę w ograniczonéj niższéj sumie i wziął zobowiązanie dokończenia całéj budowy w r. 1876. Udowodniliśmy przyczyny tego w pismach naszych tak do Wydziału krajowego jak do Ministerstwa. Tymczasem roboty prowadzonemi były aż do takiego punktu, w którym zawiesić je było można, i stosunkowo niewielka bo tylko czwarta część całego zadania pozostaje do uskutecznienia, a całe dobudowane piętro jest już oddaném na użytek Szkoły. Z powiększonego do złr. 18.364·05 kosztorysu zrobiono robót za złr. 14.483·44, zatem już o złr. 2.413 cnt. 44 więcéj, niż wskazywał cały nasz kosztorys z r. 1874, wyrachowany na złr. 12.070. Na dokonanie tych robót w skutku oszczędności własnego zarządu fabryki, wydaliśmy rzeczywiście sumę złr. 13.607·08. Funduszów zaś nato mieliśmy pozostałych z dawnéj subwencyi z r. 1872 złr. 1.116·04 i subwencyę z r. $187^{5}/_{6}$ złr. 10.900 a razem złr. 12.016·04. Naddaliśmy zatem tytułem awansu z innych funduszów złr. 1.591·04 pozostaje zaś jeszcze do wykonania w granicach projektu z r. 1864 a kosztorysu ostatecznego z r. 1876, robót kosztorysowych za złr. 3.880. W tém położeniu rzeczy, wyłuszczając przyczyny nie z woli ani winy Komitetu powstałe, upraszaliśmy Wydział krajowy o udzielenie nam na dokończenie zasiłku z funduszów krajowych w ilości złr. 5.000, pewni, że za tę sumę przy takiéj saméj jak dotychczas mierze oszczędności całość ukończyć potrafimy. Wydział krajowy ostatnią odezwą swoją z d. 12 Grudnia 1876 r. odpowiedział, że nie rozporządza żadnym funduszem, z któregoby mógł udzielić żądanéj kwoty, natomiast zapewnił nas, że poprze jak najusilniéj prośbę, którąbyśmy w tym przedmiocie do Wys. Sejmu zanieśli.

Gdy zaszła, jak wspomnieliśmy, potrzeba uzupełnienia i ulepszenia kosztorysu powiększenia gmachu Czernichowskiego z r. 1874, które odnosiło się tylko do koniecznéj potrzeby i wygody, sporządzonym został uprzednio program takiego w danéj miejscowości urządzenia budynku szkolnego w Czernichowie, któreby odpowiadało w zupełności celowi, jaki ma spełniać, już w przewidzeniu rozszerzenia zakresu, które obecnie rzeczywiście nastąpiło. Przy oglądaniu się zawsze na szczupłość funduszów

i subwencyj wiele względów tak administracyjnych jak i higienicznych w dotychczasowych projektach pominięto, zadośćuczynienie zaś takowym przynajmniéj w dalszéj przyszłości, obmyśleć należało tém więcéj, że niektóre z tych względów doświadczenie okazało jako nieuchronne. Na podstawie tego programu powstał w operacie kosztorysowym dodatkowy dział IIIci, zupełnie osobno opisany z takich przedmiotów, które nie należały do poprzedniego projektu, a których dokonania Komitet dbały o przyszłość téj szkoły zrzec się nie mógł. Odnośnie do tego osobnego działu już także zrobił Komitet JEkscell. p. Ministrowi rolnictwa przedstawienie odwołujące się do jego pieczołowitości o podniesienie szkół rolniczych, a wskazujące, jak byłoby korzystnie, gdyby wykonanie tego także działu z funduszów publicznych przedsięwziętem być mogło w dalszym ciągu prowadzonéj od dwóch lat budowy. Przedstawienie to powtórzonem zostało w prośbie o subwencye na cele naukowe, zaniesionéj do W. Ministerstwa za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa w odniesieniu do budżetu r. 1878.

Szanowne Zgromadzenie Ogólne raczy przyjąć do wiadomości niniejsze nasze sprawozdanie, jako dowód, że nie zaniedbujemy żadnego starania, aby Szkole rolniczéj Czernichowskiéj przyczynić pomyślności i dobrze określonego porządku, tą ożywieni otuchą, że Zakład ten uzyska coraz lepsze podstawy bytu i długo rolnictwu krajowemu będzie mógł oddawać usługi.

Kończąc, winni jesteśmy podać do wiadomości Szanownego Zgromadzenia ofiary, które spotkały nasz zakład, wyrażając przytem Szanownym dawcom wdzięczność Kuratoryi i Komitetu.

Czł. Tow. hr. Artur Potocki przyrzekł dostarczenie Szkole naszéj okazów płodów górniczych i wyrobów przemysłowych, jakie w dobrach Krzeszowice się znajdują. Gdy uczniowie Czernichowscy odbyli ekskursyę naukową do Krzeszowic, przyjętymi tam zostali z hojną gościnnością, zarząd dóbr postarał się o okazanie im w szczegółach wszystkich gałęzi gospodarstwa, mieli nawet ułatwione rozpatrzenie się w rachunkowości gospodarskiéj.

Czł. Tow. p. Stanisław Żeleński z Grotkowic ofiarował Szkole dwie owce z swéj zarodowéj owczarni, próby wełny z klasyfikacyą, i skórę owczą do badań mikroskopiczno-fizyologicznych i histologicznych.

Czł. Tow. p. Ludwik Zieleniewski ofiarował z swéj fabryki pług własnéj konstrukcyi.

Czł. Tow. p. Felicyan Szybalski 3 stare konie do badań weterynaryjnych i barana krymskiego.

Inżynier Wydz. kraj. p. Reutt wykopaliska znalezione przy budowie drogi w powiecie Wadowickim.